

De strijd van de bieb om de puber die niet lezen wil

(1) Hiphop en de bibliotheek: niet meteen een combinatie die je verwacht. Toch klinken in de openbare bibliotheek in Veenendaal op een van de verdiepingen zware beats. Wie de klanken volgt en een hoofd om de deur steekt, wordt verrast door een lichte zweetgeur. Een groep 16-jarigen staat in een zaaltje fanatiek te dansen.

(2) Hiphopdanser Melano Bruinhart (22) doet de jongeren voor hoe ze de juiste bounce in hun lijf kunnen brengen. Zij doen hem vol overgave na. De bibliotheek hoopt met de les eenzelfde soort enthousiasme los te maken voor boeken en lezen. Vanzelf gaat dat namelijk niet. “Je moet ze echt verleiden om hier te komen”, zegt medewerker Cornelia de Kuijper.

(3) Bibliotheken in Nederland hebben het moeilijk: het afgelopen decennium verdwenen er bijna 140. De Raad van Cultuur, die vandaag met een advies over bibliotheken komt voor het ministerie van OCW¹⁾, vindt die ontwikkeling zorgelijk. Want de bieb is een belangrijke troef in de strijd om jongeren weer aan het lezen te krijgen.

(4) Het leesniveau onder 15-jarigen holt hard achteruit. Internationaal gezien scoort Nederland op het gebied van leesvaardigheid nu onder het gemiddelde. Drie jaar geleden stonden we op de twaalfde plek, nu op plaats 23. Bijna een kwart van de jongeren loopt het risico de schoolbanken als laaggeletterde te verlaten.

(5) Lezen én nog eens lezen is de oplossing. Maar bijna de helft van onze 15-jarigen vindt lezen tijdverspilling. Als Marleen Davelaar, docent Nederlands in Veenendaal, aan leerlingen uit klas 4 vmbo vraagt wie er thuis weleens voor de lol een boek pakt, steekt niemand zijn hand op. En de (school)bieb bezoeken ze ook niet voor hun plezier.

(6) Dat geldt ook voor de 16-jarige Romy. Terwijl ze in de mediatheek haar vingers langs wat kaften laat gaan, keurt ze de boeken vooral op dikte. Hoe dunner, hoe beter. Kleine letters? Een echte afknapper. “Ik kijk liever filmpjes of ga met mijn vriendinnen de stad in. Dan ben ik nog een beetje sociaal bezig.”

(7) Davelaar, die zelf ook havo- en vwo-klassen lesgeeft, maakt zich grote zorgen. “Bij 5 vwo denk je dat het anders is. Dat ze toch wel zullen lezen. Nou, echt niet. Dat blijft bij een enkeling.” De ontleding is volgens haar te merken in de les. “Ze kunnen niet goed lange teksten lezen en hoofdzaken van bijzaken scheiden.”

(8) Hun vwo-diploma zullen de leerlingen wel halen, denkt ze, maar hoe moet het straks verder op het hbo of de universiteit als ze echte bronnen moeten bestuderen? In haar lessen moeten de leerlingen daarom verplicht tien minuten lezen. Ook zijn op haar initiatief de scholieren pasgeleden allemaal lid geworden van de bieb.

(9) “De mediatheek op school dreigde namelijk te worden wegbezuinigd”, vertelt ze. De schoolbieb kon uiteindelijk toch

openblijven, maar de Veenendaalse
85 openbare bibliotheek kreeg er door
deze actie wel in één klap duizend
nieuwe leden bij. Jongeren die
eerder, van huis uit, geen eigen
bibliotheekpas hadden. “Ja, dat zegt
90 eigenlijk ook wel wat”, merkt
Davelaar op.

(10) De Onderwijsraad benadrukt dat
het lezen op allerlei vlakken onder
druk staat. Thuis lezen ouders steeds
95 minder vaak. Jongeren missen zo
een goed voorbeeld, leren niet dat
lezen ook leuk en ontspannend kan
zijn. Wie opgroeit bij niet-lezende
ouders komt ook thuis geen
100 rondslingerende boeken tegen die de
interesse kunnen wekken.

(11) Ondertussen is het op scholen
met de schoolbieb vaak droevig
gesteld, stelt de Onderwijsraad
105 samen met de Raad voor Cultuur
vast. Het is een mediatheek met te
vaak een nadruk op computers. Ook
sluiten de onderwerpen van de
boeken te weinig aan op de
110 leefwereld van de jongeren.

(12) De bibliotheek in Veenendaal
probeert via de hiphoples die
aansluiting wel te vinden. Volgens
De Kuijper is de link tussen beats,
115 boeken en bibliotheken helemaal niet
zo gek. “Als je hiphopteksten leest,
dat is zo’n creatieve manier van
omgaan met taal. Hiphop is eigenlijk
gewoon poëzie op muziek.”

(13) De dansles valt bij de jongeren
in de smaak. “We zijn lekker in
beweging en leren nieuwe dingen”,
zegt een jongen. Na afloop van de
les wil De Kuijper van de jongeren
125 graag horen wat de bibliotheek kan
doen om hen voor zich te winnen.
“Zo’n hiphoples helpt wel”, zegt een
van hen.

(14) Een paar jongens lopen mee
130 naar het speciaal overgebrachte
boekenrek met boeken over hiphop
en straatcultuur. Want, zo heeft
danser Melano Bruinhart ze op het
hart gedrukt: “Hiphop bestaat uit
135 ongeschreven regels. Maar het is
soms toch belangrijk die vast te
leggen. En dat gebeurt in boeken.”

*naar een artikel van Nieuwsuur
op NOS.nl, 12 november 2020*

Tekst 4 De strijd van de bieb om de puber die niet lezen wil

- 1p 23 Wat is het hoofdonderwerp van deze tekst?
- A activiteiten om de leesmotivatie van jongeren in kaart te brengen
 - B activiteiten om jongeren aan het lezen te krijgen
 - C inspanningen van bibliotheken om meer leden te werven
 - D inspanningen van scholen om jongeren meer te laten lezen
- 1p 24 Waarom worden in de bibliotheek van Veenendaal hiphoplekken gegeven? Vul de zin in de uitwerkbijlage aan.
- 1p 25 Citeer de zin uit alinea 4 waarin duidelijk wordt waarom de daling van het leesniveau van jongeren een probleem is.
- 1p 26 Wat is het verband tussen alinea 5 en alinea 6?
Alinea 6 geeft een
- A aanleiding voor de constatering van Marleen Davelaar.
 - B bewering over de afnemende leesmotivatie.
 - C uitleg bij de constatering van Marleen Davelaar.
 - D voorbeeld van de afnemende leesmotivatie.
- 1p 27 Docent Marleen Davelaar signaleert bij haar leerlingen een probleem als gevolg van de ontleding.
- Citeer de zin uit alinea 7 of alinea 8 waarin dit probleem wordt vermeld.

- 1p 28 In alinea 10 staan de volgende twee zinnen: “Thuis lezen ouders steeds minder vaak. Jongeren missen zo een goed voorbeeld, leren niet dat lezen ook leuk en ontspannend kan zijn.” (regels 94-98)

Wat is het verband tussen de eerste en de tweede zin?

In de tweede zin staat een

- A conclusie.
- B gevolg.
- C opsomming.
- D reden.

- 1p 29 In de tekst wordt beweerd dat er een verband is tussen hiphop en lezen.
→ Citeer de zin uit alinea 2, alinea 12 of alinea 14 die dit verband het best duidelijk maakt.

- 1p 30 Wat is het doel van deze tekst?

- A lezers informeren over activiteiten van bibliotheken om ontleding te bestrijden
- B lezers informeren over het verband tussen hiphop en boeken
- C lezers overtuigen van het belang van hiphoplessen in de bibliotheek
- D lezers overtuigen van het nut van de bibliotheek om ontleding tegen te gaan

- 1p 31 Waarmee wordt de tekst in de alinea's 12 tot en met 14 afgesloten?

- A met een conclusie over hiphoplessen in de bibliotheek
- B met nieuwe informatie over manieren om ontleding tegen te gaan
- C met een samenvatting van de activiteiten in de bibliotheek
- D met een verwijzing naar het voorbeeld uit de alinea's 1 en 2

- 2p 32 Je moet een samenvatting van tekst 4 maken, met het onderwerp 'ontleding'.

→ Welke **vijf** zinnen uit de tekst bevatten informatie die zeker in de samenvatting opgenomen moet worden? Kruis de juiste antwoorden aan in de tabel in de uitwerkbijlage.

Tekstfragment:

TikTok krijgt jong en oud weer aan het lezen via de hashtag #booktok

(1) Boekenwinkels zien de laatste tijd iets opmerkelijks: een boek verkoopt ineens zo goed dat het bijna meteen is uitverkocht. Nee, het is geen nieuw boek en het heeft niet onlangs een prijs gewonnen. Wat is er aan de hand?

(2) Grote kans dat #booktok er iets mee te maken heeft. Via die hashtag wisselen TikTok-gebruikers leestips uit. Met succes: de hashtag heeft wereldwijd al miljoenen boekentips opgeleverd.

(3) Ook in Nederland beginnen mensen voorzichtig met #booktok. Zo is er de 19-jarige Noah (@jetweede vader) die zijn jonge publiek kennis laat maken met schrijvers zoals Kluun.

(4) Of Soraya Riem, die jongeren enthousiast wil maken over Nederlandse literatuur. Soms met een persoonlijke motivatie. Zoals 'Confettiregen' van Splinter Chabot, waarin ze veel van haar eigen coming-out herkent: "Dit is echt zo'n boek waarvan ik had gewild dat het er was toen ik 15 was. Gewoon om te weten dat ik niet alleen was."

(5) Wie zelf op onderzoek uit wil, kan naast de hashtag #booktok ook de Nederlandse variant #boektok proberen. Andere populaire varianten zijn #romancebooktok of #horrorbooktok.

*naar een deel van een artikel van Gabriella Codonesu,
Trouw, 4 september 2021*

- 1p 33 Het tekstfragment begint met de zin: "Boekenwinkels zien de laatste tijd iets opmerkelijks: een boek verkoopt ineens zo goed dat het bijna meteen is uitverkocht."
→ Waarom is dit opmerkelijk, gezien wat er in tekst 4 wordt geconstateerd over de leesmotivatie van jongeren? Noteer je antwoord in eigen woorden in de uitwerkbijlage en gebruik hiervoor maximaal 15 woorden.
- 1p 34 In het tekstfragment staat waarom TikTok-gebruikers leestips uitwisselen.
→ Noteer **twee** redenen die hiervoor in het tekstfragment worden genoemd.

- 1p 35 Zowel de hoofdtekst als het tekstfragment gaat over jongeren en lezen. Hoe is het tekstfragment het best te typeren ten opzichte van de hoofdtekst?
- A als een aanvulling op manieren om de leesmotivatie van jongeren te verbeteren
 - B als een conclusie van onderzoek om de leesmotivatie van jongeren te verbeteren
 - C als een verklaring voor de afnemende leesmotivatie van jongeren
 - D als een voorbeeld van afnemende leesmotivatie van jongeren

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.